

คอลัมน์ "จากท่าพระจันทร์ถึงสนามหลวง"

ผู้จัดการรายวัน ฉบับวันศุกร์ที่ 29 ธันวาคม 2538

โลกของ - ization (2)

รังสรรค์ ทัศนะพรพันธุ์

ท่านผู้อ่านเชื่อผมหรือยังว่า โลกนี้เป็นโลกของ - ization ?

ในบทความเรื่อง "โลกของ -ization (1)" ซึ่งตีพิมพ์ในผู้จัดการรายวัน ฉบับวันศุกร์ที่ 10 พฤศจิกายน 2538 ผมพยายามจุดประเด็นให้เห็นว่า ศัพท์ภาษาอังกฤษที่ลงท้ายด้วย -ization มีการเติบโตในอัตราอันสูงยิ่ง ไม่จำกัดเฉพาะวงวิชาการสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ หากยังครอบคลุมถึงวงวิชาการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีด้วย

ลองหยิบหนังสือวิชาการในสาขาวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์มาหนึ่งเล่ม แล้วทดลองอ่านไป 10 หน้า เพื่อทำสถิติดูว่า ในแต่ละหน้ามีคำที่ลงท้ายด้วย - ization กี่คำ

ลองศึกษาคำเหล่านี้จาก *Oxford English Dictionary* ฉบับสมบูรณ์ (ซึ่งต่อไปจะเรียกย่อๆว่า OED) OED เป็นพจนานุกรมภาษาอังกฤษที่หาฉบับอื่นใดเทียบเทียมได้ยาก ผมเคยคาดหวังอยู่ในใจว่า พจนานุกรมภาษาไทยฉบับราชบัณฑิตยสถานน่าจะพัฒนาในแนวทางเดียวกันได้ แม้จะใช้เวลาอีกร้อยปีก็ตาม ขอแต่เพียงจัดสรรงบประมาณอย่างพอเพียง และมีสิ่งจูงใจทางเศรษฐกิจในระดับที่เหมาะสม และที่สำคัญจักต้องมีผู้ทรงคุณวุฒิที่อุทิศชีวิตอย่างน้อยครึ่งก่อนชีวิตจมอยู่ในกองหนังสือเพื่อจัดทำและพัฒนาพจนานุกรม ดูเดียวกับบรรดาบรรณารักษ์ผู้จัดทำ OED

OED หรือพจนานุกรมภาษาอังกฤษฉบับออกซ์ฟอร์ด มิได้สักแต่นำเสนอคำนิยามและคำอธิบายศัพท์ต่างๆทั้งหมดเท่านั้น หากยังนำเสนอประวัติคำแต่ละคำและตัวอย่างประโยคที่ใช้ดังที่ปรากฏในหนังสือโบราณอีกด้วย ถ้าทั้ง OED ก็เป็นขุมความรู้อันมหาศาลอยู่แล้ว แต่ OED ยังมี *A Supplement to the Oxford English Dictionary* เสริมอีกด้วย ซึ่งเกื้อกูลต่อการศึกษาศัพท์ภาษาอังกฤษในแง่มุมต่างๆอย่างค่อนข้างรอบด้าน

ผู้อ่านที่ทนความทะอะทะของ OED มิได้ เนื่องจากมีหลายเล่ม แต่ละเล่มล้วนมีขนาดและความหนาอันน่าเกรงขาม ขอแนะนำให้ใช้ *The Shorter Oxford English Dictionary* แทน (ซึ่งต่อไปจะเรียกย่อๆว่า SOED) ความแตกต่างพื้นฐานมีแต่เพียงว่า SOED ตัดคำที่มีอายุเกินกว่า 300 ปีทิ้งไป อันเป็นเหตุให้ความหนาลดทอนลงไปเป็นอันมาก ผมค้นจาก

SOED เป็นหลัก เพราะชี้แจงแยก OED ขึ้นลงจากนี้ แต่ก็ตรวจสอบศัพท์บางคำจาก OED ด้วย โดยที่ไม่ละลืม *A Supplement to the Oxford English Dictionary*

เดิมที่ผมเข้าใจว่า -ization เป็นปัจจัยหรือคำต่อท้ายพื้นฐาน (basic suffix) ต่อเมื่อได้ค้นคว้าอย่างจริงจังจึงรู้ว่าเข้าใจผิด แม้ -ization จะเป็นปัจจัยหรือคำต่อท้าย แต่เกิดจากการผสม -ize กับ -ation ทั้งสองคำเป็นปัจจัยพื้นฐาน

-ize เป็นปัจจัยที่เติมต่อท้ายคำ เพื่อให้คำดังกล่าวกลายเป็นคำกริยา ดังเช่น organ ผันเป็น organize หรือ American ผันเป็น Americanize เป็นต้น

-ation เป็นปัจจัยที่เติมต่อท้ายคำ เพื่อให้คำดังกล่าวกลายเป็นคำนาม อาทิเช่น organ-organize-organization หรือ American-Americanize-Americanization เป็นต้น

การเติม -ize มิได้บังคับว่าต้องเติม -ation ตามไปด้วยเสมอ มีศัพท์ภาษาอังกฤษ จำนวนไม่น้อยที่เปลี่ยนเป็นคำกริยาด้วยการเติม -ize แต่มิได้เปลี่ยนต่อเป็นคำนามด้วยการเติม -ation หรืออย่างน้อยที่สุดพจนานุกรมฉบับมาตรฐานมิได้บรรจุไว้

SOED มีคำว่า hypothesize แต่ไม่มีคำว่า hypothesization มีคำว่า Hinduize แต่ไม่มีคำว่า Hinduization เป็นต้น

ศัพท์จำนวนไม่น้อยสร้างขึ้นด้วยการเติม -ation โดยไม่ผ่านการเติม -ize อาทิเช่น visitation, plantation, taxation, flirtation, starvation เป็นต้น

ศัพท์บางคำถูกสร้างขึ้นด้วยการเติม -ization แต่ไม่มีคำที่ลงท้ายด้วย -ize SOED มีคำว่า Briticization แต่ไม่มีคำว่า Briticize เป็นต้น

ในวงวิชาการภาษาอังกฤษ มีวิวาทะเกี่ยวกับการสะกดคำว่า -ize บางครั้งสะกดว่า -ise กล่าวคือ ใช้ S แทน Z ผู้ใช้ภาษาอังกฤษบางคนเลือกใช้ -ise กับคำที่มีรากฐานจากภาษาละตินและภาษาฝรั่งเศส และเลือกใช้ -ize กับคำที่มีรากศัพท์จากภาษากรีก แต่ OED ยืนยันให้ใช้ -ize ด้วยเหตุผลที่ว่า -ize ในฐานะปัจจัย (suffix) มีรากฐานจากภาษากรีก การใช้ปัจจัย -ize ในภาษาอังกฤษเริ่มปรากฏอย่างแพร่หลายตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 16 เป็นต้นมา

แม้ว่าพัฒนาการของคำมีจำต้องเรียงตามลำดับจากคำพื้นฐานไปสู่คำที่ลงท้ายด้วย -ize และคำที่ลงท้ายด้วย -ization ในที่สุด แต่เท่าที่ผมสัมผัสตัวอย่างตรวจค้นดู พบว่าส่วนใหญ่มีเส้นทางการพัฒนาเช่นนี้ เมื่อมีการสร้างคำด้วยการเติมปัจจัย -ize ก็ดี -ation ก็ดี หรือ -ization ก็ดี กว่าที่คำเหล่านี้จะเดินทางเข้าสู่พจนานุกรมก็ต้องกินเวลา มากบ้างน้อยบ้างตามแต่กรณี ขึ้นอยู่กับความรู้และหลักเกณฑ์ของคณะกรรมการผู้จัดทำพจนานุกรม คำที่สร้างขึ้นใหม่จำนวนมากตกหล่นตามรายทาง มีอาจเดินทางเข้าสู่พจนานุกรมได้

ลองดูตัวอย่างคำว่า socialization คำนี้มีพื้นฐานมาจากคำว่า social ซึ่งถือกำเนิดในยุค Late Middle English (ค.ศ.1350-1469) โดยที่มีอาจจะระบุให้เฉพาะเจาะจงมาก

ไปกว่านี้ได้ แต่กว่าที่จะเกิดคำว่า socialize ก็ตกต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19 และในช่วงกลางศตวรรษนั้นเอง จึงมีคำว่า socialization ดังนี้ จะเห็นได้ว่า กว่าที่คำว่า social จะพัฒนาไปสู่คำว่า socialize ต้องใช้เวลาประมาณ 400 ปี และยังต้องใช้เวลามากครั้งศตวรรษในการเดินทางจาก socialize ไปสู่ socialization

ลองดูคำว่า organization คำนี้มีพื้นฐานมาจากคำว่า organ ซึ่งถือกำเนิดประมาณคริสต์ศตวรรษที่ 11 กว่าที่จะพัฒนาไปสู่ organize และ organization ก็ตกยุค Late Middle English (ค.ศ.1350-1469) ในกรณีนี้คำว่า organize และ organization ก่อเกิดในช่วงเวลาไล่เลี่ยกัน แต่ต้องใช้เวลากว่า 200 ปีในการผัน organ ไปเป็น organize และ organization

Globalization มาจากคำว่า globe ซึ่งเป็นคำที่ก่อเกิดในยุค Late Middle English (ค.ศ.1350-1469) กว่าที่คำว่า globe จะเดินทางมาสู่คำว่า global ก็ตกปลายคริสต์ศตวรรษที่ 17 (ค.ศ.1670-1699) และใช้เวลา 300 ปีในการพัฒนามาสู่คำว่า globalize และ globalization ในกลางคริสต์ศตวรรษที่ 20 (ค.ศ.1930-1969)

คำที่ลงท้ายด้วย -ization ที่ถือกำเนิดในระยะไล่เลี่ยกับคำที่ลงท้ายด้วย -ize มีจำนวนไม่น้อย นอกเหนือจาก organization และ globalization แล้ว ก็มี Americanize/Americanization (ค.ศ.1830-1869), Francize/Francization (ค.ศ.1630-1669), Japanize/Japanization (ค.ศ.1870-1899), Vietnamize/Vietnamization (ค.ศ.1930-1969), Islamicize/Islamicization (หลัง ค.ศ. 1970), Centralize/Centralization (ค.ศ.1800-1829), Decentralize/Decentralization (ค.ศ.1830-1869), privatize/privatization (ค.ศ. 1930-1969), maximize/maximization (ค.ศ.1800-1829), minimize/minimization (ค.ศ.1800-1829), computerize/computerization (ค.ศ.1930-1969), motorize/motorization (ค.ศ.1900-1929), robotize/robotization (ค.ศ.1900-1929) เป็นต้น

เท่าที่ผมสัมผัสตัวอย่างดู พบว่า มีกรณีอยู่ไม่มากนักที่คำที่ลงท้ายด้วย -ization เกิดก่อนคำที่ลงท้ายด้วย -ize ดังเช่น monetization (กลางคริสต์ศตวรรษที่ 19) กับ monetize (ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19) เป็นต้น

ในอดีตกาล นักคิด นักเขียน และปราชญ์มีบทบาทสำคัญในการสร้างคำใหม่ๆ บรรณาธิการผู้จัดทำพจนานุกรมจึงนิยมศึกษาประวัติของคำจากงานเขียนประเภทต่างๆ เมื่อหนังสือพิมพ์เติบโตใหญ่ หนังสือพิมพ์ก็กลายเป็นแหล่งสำคัญในการศึกษาวัฒนธรรมภาษาคอลัมน์นิสต์จำนวนมากมีบทบาทสำคัญในการสร้างคำใหม่ เมื่อวิทยุและโทรทัศน์เติบโตตามมา การโฆษณากลายเป็นแหล่งผลิตคำใหม่ นักสร้างสรรคงานโฆษณาจำต้องคิดค้นคำใหม่เพื่อให้ติดตลาด โดยหวังว่าจะมีผลต่อยอดขายของสินค้าที่โฆษณา คำจำนวนมากก่อเกิดจากงาน

โฆษณา ภาพยนตร์ รายการโทรทัศน์และวิทยุ และดนตรี ส่วนใหญ่มักจะมีอายุสั้น เพียงส่วนน้อยที่หลุดรอดเข้าสู่พจนานุกรม

ในฐานะสมาชิก 'หอคอยที่ไร้เงา' ผมมีมติเห็นว่า คำที่ลงท้ายด้วย -ization ซึ่งก่อเกิดในช่วงครึ่งศตวรรษที่ผ่านมา ส่วนใหญ่เป็นผลงานของนักวิชาการทั้งในสาขาวิชา สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี